

การพัฒนาวิถีชีวิตชุมชนในพื้นที่ชายแดนเพื่อความยั่งยืนของชุมชน:

ศึกษากรณี 3 จังหวัดชายแดนอีสานใต้

The Development of Community Living near the Territory for the Sustainability: A Case Study of 3 Provinces near the Cambodian Territory

พระมหาประสิทธิ์ ญาณปบพทโภ*

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์คือ 1) เพื่อศึกษาสภาพวิถีชีวิตชุมชนในพื้นที่ชายแดนอีสานใต้ 2) เพื่อศึกษาแนวทางเพื่อการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน โดยการศึกษาในพื้นที่จังหวัดศรีสะเกษ สุรินทร์ และบุรีรัมย์ เพราะมีประสบการณ์ด้านการเชิงปัญหาชายแดนเมื่อครั้งปี 2553 ในข้อพิพาทระหว่างไทย และกัมพูชา ด้วยการศึกษาเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการเก็บข้อมูลภาคสนามและสัมภาษณ์เชิงลึก ห้องอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ ด้วยการกำหนดคุณสมบัติผู้ให้ข้อมูลเชิงลึก และใช้วิธี (Snowball Sampling) เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นจริงมากที่สุด นำมารวเคราะห์ในเชิงตรรกะ (Analytic Induction) ผลการวิจัยพบว่า ชุมชนในพื้นที่ชายแดน มีวิถีชีวิตเกษตรกรรม บางส่วนเป็นชุมชนจัดตั้งขึ้นใหม่ ด้วยการจัดสรรงบพื้นที่ทำกินโดยฝ่ายราชการ และมีการขยายตัวของชุมชนด้วยเดินตลาดจนมีการย้ายถิ่นฐานทำกินเพื่อหาแหล่งทรัพยากรที่อุดมสมบูรณ์กว่า มีศาสนพุทธและวัฒนธรรมตามชาติพันธุ์ท่องถิ่นเป็นจุดศูนย์รวมจิตใจ แนวทางการพัฒนาชุมชนในพื้นที่ชายแดนด้วย 3 ฐานสำคัญ กระบวนการทางการศึกษา พระพุทธศาสนา วัฒนธรรม และ 4 เสาหลัก ทรัพยากรธรรมชาติ เศรษฐกิจชุมชน ความมั่นคงและปลอดภัย สังคมสันติสุขโดยภาครัฐ เอกชน และประชาชนใช้กระบวนการและการมีส่วนร่วมและกระบวนการทางประชาธิปไตยที่มีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อบต.) และหน่วยงานราชการในพื้นที่เป็นแกนหลักในการขับเคลื่อนงานพัฒนาด้วยระบบการบริหารจัดการภาครัฐและเอกชน ที่ใช้นโยบายท้องถิ่นผสานกับนโยบายของรัฐบาล

คำสำคัญ: วิถีชีวิต, ชุมชนในพื้นที่ชายแดน, 3 จังหวัดชายแดนอีสานใต้, ความยั่งยืนของชุมชน

* ประธานกลุ่มเพื่อชีวิตดีงาม, วัดสาระเกศ, กรุงเทพฯ

Abstract

The objective of this is 1) to study the conditions for living by the community in the Esan, 2) to study the guidelines for community sustainable development based on these areas: Srisaket, Surin, and Buriram due to the territory issue between Thailand and Cambodia. This is qualitative research by field data collection and in-depth interview by means of snowball sampling in order to gain the most actual data and analytic induction. The results are as follows: community of territory is agricultural type, partly newly established by the authorities and extended original community, with moving in for better living for abundant resources, with Buddhism and local ethnic cultures as spiritual center. The frameworks for community development in the territory are based on 3: education, Buddhism and culture and 4 pillars: natural resources, community economy, security and safety, peaceful society by government, private and people sectors based on the participatory democracy represented by the local government for dynamization and mobilization of development mingled by the local and the central government's policy.

Keywords: Lifestyle, Community near the Territory, Three south northeast Provinces, Community Sustainability.

บทนำ

ลักษณะที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ของประเทศไทย มีเขตแดนด้านตะวันออกติดต่อกับประเทศกัมพูชา มีระยะทางทั้งหมด 798 กิโลเมตร ครอบคลุมพื้นที่ทั้งหมด 8 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดอุบลราชธานี จังหวัตศรีสะเกษ จังหวัดสุรินทร์ จังหวัดบุรีรัมย์ จังหวัดปราจีนบุรี จังหวัดจันทบุรี จังหวัดตราด จังหวัดสระแก้ว ในอดีตต้องเผชิญปัญหาต่างๆ มากมาย แต่ก็มีความสงบพอเป็นอยู่กันได้ ชุมชนชายแดนไทย-กัมพูชาเป็นจุดที่มีความเสี่ยงมาตั้งแต่อดีตกระตึ้งปัจจุบัน เช่น ได้รับประสบการณ์สำคัญร่วมกันคือการสู้รบ บริเวณชายแดนของเขมร 3 ฝ่าย การให้สัมปทานป่าไม้และการตัดไม้ทำลายป่าเพื่อปลูกพืชเชิงเดี่ยว เช่น ปอ มันสำปะหลัง ยุคอาลิปต์ส ต่อมาเมื่อการเปิดตลาดซื้อขายของเพื่อการเชื่อมสัมพันธ์ทางด้านการค้าตามแนวชายแดน พร้อมทั้งได้มีการเปิดบ่อนการพนัน ซึ่งชุมชนได้รับประโยชน์น้อยมาก ชุมชนบางเป็นหนี้เช่นเดิม และมีแนวโน้มสูงขึ้น จะเห็นได้จากการอพยพแรงงานไป

ทำงานต่างถิ่นเป็นภาระที่/onความไม่มั่นคงของชีวิตและครอบครัว กระหังเมื่อวันที่ 4-5 กุมภาพันธ์ 2553 เกิดการประทักษิณอย่างรุนแรง ระหว่างทหารไทยและกัมพูชา สร้างความเดือดร้อนและสูญเสียทั้งชีวิตและทรัพย์สิน ให้แก่ประชาชนในพื้นที่ มีราชภูมิอยู่มากกว่า 8,000 คน นำไปสู่ความตึงเครียดในพื้นที่ชายแดนอีกครั้ง กระทบต่อวิถีชีวิตของชาวบ้าน

นอกจากนั้นยังมีการเปิดบ่อนการพนันตามช่องฝ่านแดนต่างๆ ทำให้ประชาชนข้ามแดนไปเล่นกันอย่างมาก ทำให้เกิดผลกระทบเสียงต่อปัญหาต่างๆ ดังที่ รัตพงษ์ สอนสุภาพ ได้ศึกษาผลกระทบจากการพนันตามแนวชายแดน พบร่วมผลกระทบต่อความเสียง ด้านลบ ต่อสังคม เช่น ว่าเป็นแหล่งฟอกเงิน แหล่งหลบซ่อนของอาชญากรที่หลบหนีการจับกุม ค้ายาเสพติด และการค้าประเวณี ซึ่งการพนันเป็นต้นตอของปัญหาหลายอย่าง เช่น ปัญหาการติดการพนัน ปัญหาเศรษฐกิจครัวเรือน ปัญหาการก่ออาชญากรรม ปัญหาคอร์รัปชัน นอกจากนั้นแล้วชุมชนตามชายแดนไทย-กัมพูชา ยังมีทุนระเบิดฝังอยู่ 934 แห่ง ไม่มีการทำเครื่องหมายเตือนภัย ยกเว้นบริเวณที่มีป้ายติดการเก็บกู้ภาระล้าง หน่วยงานทหารมีแผนที่พื้นที่ที่มีทุนระเบิดเพียงบางแห่งเท่านั้น ทุกวันนี้ พลเรือนจำนวนมากยังคงเสี่ยงภัยอย่างมากเมื่อเข้าไปในพื้นที่ ที่รู้ว่ามีทุนระเบิดฝังอยู่เพื่อหารอาหาร เก็บปืน และทำการเกษตร เพื่อยังชีพทางเลือกอื่นไม่เปิดโอกาสให้มีงานทำมากนัก จึงมีแรงบีบบังคับให้พากษาต้องใช้พื้นที่เหล่านั้น

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาการพัฒนาวิถีชีวิตชุมชนในพื้นที่ชายแดน เพื่อความยั่งยืน ของชุมชนศึกษารณี 3 จังหวัดชายแดนอีสานใต้ เพื่อศึกษาสภาพวิถีชีวิตชุมชนในพื้นที่ชายแดนอีสานใต้เป็นอย่างไร และแนวทางเพื่อการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืนควรเป็นอย่างไร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาสภาพวิถีชีวิตชุมชนในพื้นที่ชายแดนอีสานใต้ และเพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืนควรเป็นอย่างไร

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยใช้การสังเกตการณ์ (Observation) ในพื้นที่ทั้งในลักษณะมีส่วนร่วม (Participant Observation) ในกิจกรรม และแบบไม่มีส่วนร่วม (Non – Participant Observation) เพื่อจะได้ข้อมูลเชิงประจักษ์ถึงสภาพจริงและกระบวนการทางชุมชนที่มีกลไกเฉพาะ ซึ่งบางครั้งอาจใช้เวลาในการศึกษาเพื่อทำความเข้าใจในความเชื่อ ประเพณี วัฒนธรรมชุมชน ความรู้สึกนึกคิดและปฏิกริยาต่อสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในขณะนั้น ให้มากที่สุด

ใช้ระบบการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยวิธีการสัมภาษณ์เจาะลึก (in-depth interview) ได้เลือกกลุ่มสัมภาษณ์แบบเจาะจง (purposive sampling) ซึ่งเป็นบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับชุมชนและการพัฒนาชุมชนชายแดน (key informants) และใช้วิธี Snow ball เพื่อก้าวไปสู่ผู้ให้ข้อมูลเชิงลึกเพิ่มขึ้น ในแต่ละจังหวัดฯ ละ 9 ท่าน ตรวจสอบความเชื่อมั่น (Reliability) ด้วยเทคนิคสามเส้า (Methodological Triangulation) จากการให้ข้อมูล และวิธีการเก็บข้อมูลนำข้อมูลที่ได้มาจัดจัดระเบียบข้อมูล (Data organizing) เพื่อทำให้ข้อมูล เป็นระเบียบทั้งทางกายภาพและในทางเนื้อหา พร้อมที่จะแสดงและนำเสนออย่างเป็นระบบ ได้ ซึ่งจะนำไปสู่การหาข้อสรุป การตีความและการตรวจสอบความถูกต้องตรงประเด็นของ ผลงานการวิจัย (Conclusion, interpretation and verification) เป็นกระบวนการวิเคราะห์ หาข้อสรุปและการตีความหมายของผล หรือข้อค้นพบที่ได้จากการแสดงข้อมูลซึ่งจะอกรมา ในรูปของคำอธิบาย ครอบแนวคิดหรือทฤษฎีเกี่ยวกับเรื่องที่ทำการวิจัยนี้ให้มีความชัดเจน เชิงรูปธรรมด้วยการเขียนบรรยายเชิงพรรณนา

ผลการวิจัย

1. สภาพวิถีชีวิตชุมชนชายแดน พบร่วมกัน จังหวัดศรีสะเกษ สุรินทร์ บุรีรัมย์ จำแนกกลุ่มตาม ปัญหาความมั่นคงในวิถีชีวิตชุมชนชายแดนไทยกับพูชาในเขต 3 จังหวัดชายแดนอีสาน ให้มีความเสี่ยงต่อการเผชิญหน้ากับผลกระทบทางการสูรับทั้งระหว่างไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน ในที่นี่หมายถึง กับพูชา ที่เคยมีปัญหามาก่อนหน้านี้มารอย่างยาวนาน และยังไม่มีแนวโน้ม ที่จะดีขึ้น ทำให้เกิดความระแวงต่อกันทั้งในระดับชุมชนและระบบผู้นำท้องถิ่น ที่ไม่ได้มี การสานสัมพันธ์กันอย่างดีพอ ส่วนหนึ่งเป็นเพราะต้องขึ้นอยู่กับรัฐบาลของแต่ละยุคสมัย ซึ่งจะมีนโยบายระหว่างประเทศที่แตกต่างกัน ทำให้ขาดการสนับสนุนระดับการสัมพันธ์ เชิงท้องถิ่นไป แม้จะมีการสานสัมพันธ์เชิงเครือญาติ แต่เมื่อเกิดการขาดช่วงไป เด็กยุคใหม่ ก็ไม่มีความสัมพันธ์กันแล้วเกิดช่องว่างระหว่างญาติ ทำให้กล้ายเป็นเพียงญาติห่างๆ ที่ไม่ได้มี ผลต่อกันมากนักโดยเฉพาะอย่างยิ่ง จังหวัดศรีสะเกษ

ความมั่นคงด้านสุขภาพอนามัยสำหรับชุมชนที่อยู่ในพื้นที่ชายแดน เพราะอยู่ห่างไกล ระบบการดูแลเรื่องสุขภาพ มีโรงพยาบาลน้อย แต่ก็ถือว่าโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ ประจำตำบล และ อสม. ประจำหมู่บ้านมีการสร้างเครือข่ายที่ดี และใกล้ชิดกับชุมชน ที่แม้จะศักยภาพน้อยต่อการรับมือด้านสุขภาพเกี่ยวกับโรคร้ายแรง เช่น โรคมาลาเรีย ที่หายไปจากชุมชนชายแดนไปนานแล้ว ด้วยการดำเนินการทางด้านสาธารณสุขที่ดี และสภาพป่า ทึบห่าอย่างไปทำให้เข้ามาล่าเรียบพื้นที่ด้วยพืชพรรณ สำรวจและตรวจสอบชุมชน หรือคนเดินป่า เท่านั้น ยังไม่ระบาดในผู้คนของชุมชน แต่โรคไข้เลือดออก ก็ยังระบาดได้ในทุกๆ ฤดูฝนที่มี

ผนตกใหม่ทำให้เพาพันธุ์ยุ่งลายเยอะเข้า และทำให้เกิดการระบาดของไข้เลือดออก ซึ่งพื้นที่ชุมชนชายแดนนั้นติดกับพื้นที่ป่าทำให้ใกล้กับแห่งเพาเชื่อได้ง่าย

ด้านอาชีพของคนในชุมชน พบว่า ชุมชนจังหวัดศรีสะเกษ สุรินทร์ บุรีรัมย์ ส่วนใหญ่เป็นบ้านไร่ นาติดป่าชายแดน ผู้คนอาศัยอยู่กระจัดกระจายกัน ทำไร่ ทำนาแฝวทางป่า ทางของป่าและค้าขายกับชายแดน แล้วเปลี่ยนสินค้าหลักคือของป่า วัว ควาย ตั้งในด้านนอกบ้านบาระแนง ที่มีซื้อเปลว่า โภหก สะท้อนถึงอาชีพหลักคือการทำนา ซึ่งจะต้องบุกเบิกที่ดินอันเต็มไปด้วยไม้น้อยใหญ่ และก้อนหิน ทำให้เกตต้องปักทิ่มจัดตั้งด้วยแรงความจันโภหก และก็ต้องเปลี่ยนโภหกใหม่อยู่เรื่อยๆ กระทั้งเป็นที่มาของชื่อชุมชนและมีหลวงพ่ออิ ที่มีชาวบ้านเอากาวยไปผูกไว้จนแขวนหัก ในบริเวณช่องบาระแนง อันเป็นซ่องเขาไว้ใช้เดินทางผ่านแดนติดต่อกันระหว่างคนไทยและคนกัมพูชา เพราะชุมชนบาระแนงเดินนั้นส่วนใหญ่เป็นคนเขมร ถูกคือฝั่งไทยที่ประกอบไปด้วยโคราช บุรีรัมย์ สุรินทร์ ศรีสะเกษ ส่วนกัมพูชาเป็นเขมรต่ำเขต อุดรธานีชัย เขตเพี้ยวหาร เขตบันเตี้ยเมียนเจย โดยสินค้ายุคเดิมนั้นก็จะเน้นไปที่ของป่า สัตว์ป่า ของเก่า ข้าว แต่เมื่อเกิดเหตุการณ์ความไม่สงบตามตะเข็บชายแดนกองกำลังทหารไทย ได้ผลักดันคนกัมพูชากลับไป หรือส่งต่อสู่ศูนย์พักพิงผู้อพยพ โดยเฉพาะชุมชนบ้านบาระแนง ที่เป็นพื้นที่สีแดง จึงถูกผลักดันออกมายู่บริเวณบ้านตาเยาในปัจจุบัน โดยทหารได้จัดสรรงดินให้เป็นที่อยู่อาศัย ที่ทำไร่ แหล่งน้ำให้เพียงพอต่อความต้องการของแต่ละชุมชน เพื่อประกอบอาชีพ โดยมีอาชีพหลักคือ กสิกรรม ปลูกมากที่สุดคือ อ้อย มันสำปะหลัง ข้าว และยางพารา ด้วยความเป็นพื้นที่พิเศษมีการจัดสรรงดินให้เป็นสัดส่วน ที่อยู่อาศัย ที่ไร่ที่นา ชั้ดเจน ทำให้ชาวบ้านแบ่งพื้นที่การเพาปลูกพร้อมทั้งมีแหล่งน้ำของแต่ละชุมชนที่มีการดูแลรักษาเป็นอย่างดี เพื่อการบริโภคและการเกษตรทำให้สามารถที่จะเพาปลูกหมุนเวียนได้ตลอดปี แต่ก็ประสบปัญหาเหมือนกับเกษตรกรที่ว่าไปคือ ราคាលผลผลิตต่ำ แต่ต้นทุนการผลิตสูง ซึ่งพื้นที่ของบาระแนงนั้น มีความจำเพาะคือขยายไม่ได้ ขยายไม่ได้ ทำให้ผลผลิตที่ทำได้ในแต่ละปีจะเท่าเดิมขณะที่ต้นทุนและราคาขายส่วนทางกัน สร้างความเดือดร้อนให้กับชุมชนจนพ่อบ้านหรือลูกสาวชาย จะต้องออกจากชุมชนไปทำงานต่างจังหวัด และในกรุงเทพฯ เพื่อส่งเงินมาจุนเจือส่วนต่างของราคាភลผลิต และเป็นต้นทุนในการทำไร่ในฤดูกาลต่อไป

ในด้านส่งแวดล้อมของคนในชุมชน พบว่า ชุมชนจังหวัดศรีสะเกษ สุรินทร์ บุรีรัมย์ วิถีชีวิตชุมชนส่วนใหญ่ อยู่กับธรรมชาติเป็นหลัก เพราะเป็นพื้นที่ห่างไกลอยู่ถนนชายแดนไทย กัมพูชา บริเวณเทือกเขานมดงรักและเทือกเขาอุทยานแห่งชาติตาพระยา อันเป็นเทือกเขาที่เคยมีความอุดมสมบูรณ์มาแต่古ก่อน โดยเทือกเขานมดงรัก มีลักษณะเป็นเทือกเขาป่าดงดิบมีต้นไม้ใหญ่ สัตว์ป่ามากมาย แต่เก่าก่อนนั้นการเดินป่าเป็นไปด้วยความยากลำบาก เพราะป่าหนาแน่นมองแทบไม่เห็นตะวัน ต้นไม้ใหญ่ใบปกคลุมพื้นดิน มีความชื้นชื้นตลอดปี

แม้ไม่วีผนแห่งน้ำก็ไม่เคยแห้งเหือด ขณะที่ເຖິງເກາອຸທາຍານແຮ່ງຫາຕີຕາພະຍາ ເຖິງເກາ
ບຣາທັດມີລັກຂະນະສັບກັນຮ່ວງປ້າເບີນຈພຣຣນ ແລ້ວປ້າເຕິ່ງຮັງ ເປັນປ້າດັງດີບແລ້ງ
ເພຣະພື້ນດິນເປັນຫີນແລ້ວທາຍທອດຍາໄປທາງຈຳຫວັດສະແກ້ວຍິ່ງເຫັນຫັດເຈນນາກີ່ນີ້ ສົມຍັກອຸນ
ນັ້ນ ຜູມຊັນກີ່ມີການໃຊ້ປະໂຍໍນຈາກທຣັພຍາກທາງຮຣມ່າຕີ ໄນວ່າຈະເປັນປ້າແລ້ວນ້ຳອຍ່າງເຕີມທີ່
ເພຣະຄົນນ້ອຍແລ້ວປ້າໄມ້ກິ່ງຈຸດສະບູນຮົນດີອຸ່ງ ຜູມຊັນໄມ້ເຄີຍຂາດແຄລນເວົ້ອງນ້ຳແລ້ວອາຫາຮ
ຈຶ່ງມີປະຈາບນອພຍພເຂົມາອູ້ນີ້ພື້ນທີ່ມາກີ່ນເຮື່ອຍໆ ຈາກພື້ນທີ່ຕ່າງໆ ພສມຜສານກັບຄົນກຸ່ມື່ນ
ແຕ່ເມື່ອມາອູ້ນີ້ພື້ນທີ່ໝາຍແດນກີ່ໄດ້ຮັບຜລກຮະບາຈາກການສູ່ຮັບຂອງຝ່າງກົມພູ່ຈາ ມາຕັ້ງແຕ່ສົມຍັກທີ່ເຂົມຮ
ເກີດແບ່ງແຍກກັນສູ່ຮັບກັບຄົນກົມພູ່ກັນເອງ ເກີດເປັນສົງຄຣາມກລາງເມື່ອງ ຮ່ວ່າງຄອມມິວິນິສົຕໍລະ
ປະຈາບີປໍໄຕຍ ໃນຊ່ວງປີ 2513-2525 ເກີດສິກປະທະກັນຫລາຍຄັ້ງ ຕັ້ງແຕ່ຕັ້ງສະເກະ ສູ່ຮັບຍາວນານ
ໂດຍເນັພາບຣີເວລ່ນໜຸ່ມຊັນບ້ານບາຮະແນະ ໄນສາມາດທີ່ຈະໃຊ້ປະໂຍໍນຈາກທຣັພຍາກປ້າໄມ້ໄດ້
ອ່າງເຕີມທີ່ ແຄມຢັ້ງຢູ່ກຳລັກດັນອອກພື້ນທີ່ເມື່ອເກີດການສູ່ຮັບກັນ

ດ້ານປລອດກັຍຂອງຄົນໃນໜຸ່ມຊັນ ພບວ່າ ຜູມຊັນໃນພື້ນທີ່ໝາຍແດນ 3 ຈຳຫວັດຫາຍແດນອີສານ
ໃຕ້ ຄືອຕັ້ງສະເກະ ສູ່ຮັບຍາວນີ້ມີລັກຂະນະພື້ນທີ່ທາງງົມສິຕາຕຣທີ່ໄກລ໌ເຄີຍກັນກີ່ຈິງ ແຕ່ລັກຂະນະ
ຈຳເພາະຂອງແຕ່ລະພື້ນທີ່ມີຄວາມແຕກຕ່າງກັນນາກ ມີຜລໃຫ້ລັກຂະນະຄວາມເສີຍງ່າຍຕ່ອງການປລອດກັຍໃນ
ຊີວິຕະແລ້ວທຣັພຍສິນຂອງປະຈາບນທີ່ອາສີຍອູ້ນີ້ໃນ 3 ຈຳຫວັດນີ້ມີຄວາມແຕກຕ່າງກັນ ແຕ່ເກັນທີ່ຄ່າຄວາມ
ເສີຍງ່າຍສູງອູ້ ຄືອມີຄວາມປລອດກັຍນ້ອຍຫາກມີການສູ່ຮັບ ຈຶ່ງມີແນວໂນ້ນທີ່ອາຈຈະເກີດຂຶ້ນອັກ ເພຣະ
ປັຈຍີທີ່ພບເປັນປະເທັນສຳຄັງກີ່ອີ ຍັງມີຈຸດທີ່ເປັນຂໍ້ອັນພິພາຫອູ້ໜາຍແທ່ງ ໂດຍເນັພາບອ່າງຍິ່ງໃນ
ຈຳຫວັດຕັ້ງສະເກະ ທີ່ຍັງມີການຕຽງກຳລັງຕໍ່າງຈຳກັນຫາກມີການສູ່ຮັບ ຈຶ່ງມີແນວໂນ້ນທີ່ອາຈຈະເກີດຂຶ້ນອັກ ເພຣະ
ປັຈຍີທີ່ພບເປັນປະເທັນສຳຄັງກີ່ອີ ຍັງມີຈຸດທີ່ເປັນຂໍ້ອັນພິພາຫອູ້ໜາຍແທ່ງ ໂດຍເນັພາບອ່າງຍິ່ງໃນ
ຈຳຫວັດຕັ້ງສະເກະ ທີ່ຍັງມີການຕຽງກຳລັງຕໍ່າງຈຳກັນຫາກມີການສູ່ຮັບ ຈຶ່ງມີແນວໂນ້ນທີ່ອາຈຈະເກີດຂຶ້ນອັກ
ຈະມີນີ້ໂຍບາຍແລ້ວຄວາມເຂັ້ມງວດແຕກຕ່າງກັນໄປ

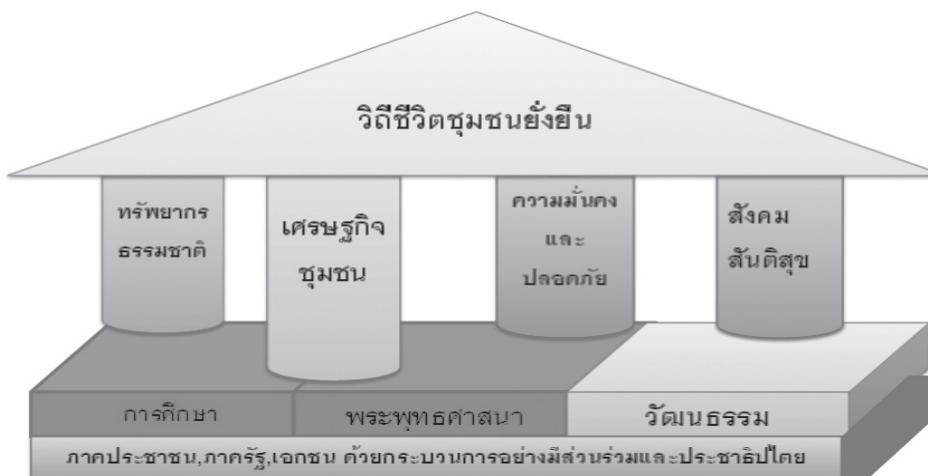
ແນວທາງການພັນນາວິທີ່ຊີວິຕະໜຸ່ມຊັນໃນພື້ນທີ່ໝາຍແດນອີສານໃຕ້ ຈະຕ້ອງໄດ້ຮັບຄວາມຮ່ວມມື້ອຸນ
ກັນຮ່ວ່າງກາຄຣູ້ ເອກົນແລ້ວປະຈາບນ ໃຫ້ກະບວນກາການມີສ່ວນຮ່ວມແລ້ວກະບວນກາ
ທາງປະຈາບີປໍໄຕຍ ທີ່ມີອົງຄົກປົກຮອງສ່ວນທົ່ວໂລ່ນ (ອບຕ.) ແລ້ວໜ່ວຍຈາກຮາຊາກໃນພື້ນທີ່
ເປັນແກນໜັກໃນການຂັບເຄີ່ອນງານພັນນາ ດ້ວຍຮະບບການບຣິຫາຮຈັດການກາຄຣູ້ແລ້ວເອກົນ
ທີ່ໃຫ້ໂຍບາຍທົ່ວໂລ່ນພັນນາກັນໂຍບາຍຂອງຮູ້ບາລ ລື່ອເປັນຮູ້ນາກສຳຄັງ ເພື່ອທີ່ຈະພັກດັນ
ນີ້ໂຍບາຍການພັນນາຜ່ານກະບວນກາຕ່າງໆ ທີ່ມີອູ້ນີ້ໃນໜຸ່ມຊັນ ໄດ້ແກ່ ກະບວນກາທາງການສິກົດ

ให้ความรู้ประชาชนโดยมีโรงเรียน ศูนย์เรียนรู้และบุคลากรทางการศึกษา ที่เป็นทางการและประชาัญชาติบ้านที่ไม่ได้เป็นทางการ สร้างกระบวนการจัดการความรู้ ให้ชุมชนเกิดกลไกการถ่ายทอดและสร้างสรรค์เป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้พระพุทธศาสนาที่มีกลไกทั้งทางด้านศาสนาธรรม คือคำสอนที่เป็นประโยชน์ใช้ได้และเกิดผลจริง ศาสนสถานคือวัด ที่เป็นศูนย์กลางของชุมชนในการประกอบกิจกรรมต่างๆ ทั้งส่วนราชการและเอกชนก็มาใช้พื้นที่วัดเพื่อรวมมวลชน และวัดก็มีศาสนบุคคล คือพระที่เป็นผู้นำทางจิตใจในการประกอบพิธีกรรมต่างๆ ทั้งด้านศาสนาและด้านการพัฒนา พระพุทธศาสนาจึงเป็นปัจจัยสำคัญที่สามารถนำมาเป็นตัวแปรสำคัญในการขับเคลื่อนงานพัฒนาวิถีชีวิตชุมชนในพื้นที่ชายแดนให้เกิดความสุขและมีความยั่งยืนบนธรรมาภิบาล ความเชื่อดั้งเดิมของแต่ละชาติพันธุ์ในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดน ยังมีความเข้มข้นอยู่มาก แม้จะถูกกระแสโลกกว้างที่เรื่องราวความเชื่อจะถูกเปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลา แต่ 3 กลุ่มชาติพันธุ์หลัก คือ ไทยเขมร ไทยลาว ไทยส่วย และอีնกี้ ยังคงรักษาขนธรรมเนียมหรืออธิษฐานของตนเองได้อย่างมั่นคง ซึ่งผสมผสานกับหลักการทางพระพุทธศาสนา วิถีชีวิตชุมชนด้านวัฒนธรรมส่วนใหญ่จึงเกี่ยวข้องกับความเชื่อดั้งเดิมตั้งแต่ เกิดกรุงรัตนโกสินทร์ เกี่ยวโยงกับพระพุทธศาสนาแทนทั้งสิ้น การนำวัฒนธรรมมาใช้เพื่อการขับเคลื่อนการพัฒนาวิถีชีวิตชุมชนในพื้นที่ชายแดน จึงเป็นการพัฒนาตัววัฒนธรรมของด้วยให้มีความเข้มแข็งมากยิ่งขึ้น เพราะวิถีชีวิตชุมชน ก็คือวัฒนธรรมชุมชนนั่นเอง เมื่อวัฒนธรรมเข้มแข็งวิถีชีวิตชุมชนในพื้นที่ชายแดนก็จะมีความยั่งยืน

พื้นฐานสำคัญทั้ง 3 อย่างนี้เป็นปัจจัยสำคัญที่จะช่วยให้การขับเคลื่อนงานพัฒนาวิถีชีวิตชุมชนให้ 4 เสาหลักของการพัฒนาสามารถที่จะหยัดยืนได้อย่างมั่นคง เพื่อค้ำยันให้วิถีชีวิตชุมชนในพื้นที่ชายแดนมีความยั่งยืนอย่างต่อเนื่องยาวนาน 4 เสาหลักนั้นคือ

ทรัพยากรธรรมชาติชุมชนในพื้นที่ชายแดนไทย-กัมพูชา ส่วนใหญ่อาศัยทรัพยากรธรรมชาติไม่ว่าจะเป็นป่า ดิน น้ำ ล้วนแต่สำคัญต่อวิถีชีวิตชุมชน ที่มีความเป็นอยู่อย่างสัมพันธ์ ยึดกับธรรมชาติ ด้วยอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก ทำให้การรักษาทรัพยากรธรรมชาติให้สามารถใช้ได้ต่อไปอย่างยั่งยืน จึงเป็นเสาหลักสำคัญของการค้ำยันวิถีชีวิตชุมชนเกษตรกร และการมีวิถีชีวิตกับป่าไม้ เป็นปัจจัยสำคัญที่จะสร้างความยั่งยืนให้กับวิถีชีวิตชุมชนในพื้นที่ชายแดนไทย-กัมพูชา ในพื้นที่ 3 จังหวัด คือ ศรีสะเกษ สุรินทร์ บุรีรัมย์ เศรษฐกิจชุมชน การค้าขายเริ่มเข้ามามีบทบาทต่อวิถีชีวิตชุมชนมากขึ้นเรื่อยๆ และไม่อារจะหลีกเลี่ยงการได้รับผลกระทบจากกลไกการตลาดได้ เพราะราคาผลผลิตนั้นขึ้นอยู่กับตลาด ชุมชนไม่อาจจะกำหนดราคาสินค้าตนเองได้ และสินค้าหลายอย่างชุมชนไม่อาจจะพึ่งตัวเองได้ จะต้องนำเข้าหรือซื้อมาจากตลาด วิถีชีวิตชุมชนปัจจุบัน จึงมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างสิ้นเชิงหากเปรียบกับครั้งอดีต ฉะนั้นแล้ว เศรษฐกิจพอเพียงจึงเหมาะสมที่จะถูกนำมาเป็นกลไกในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจชุมชนให้มี

ความยั่งยืน เพราะเป็นเสาหลักสำคัญที่ทำให้วิถีชีวิตชุมชนขึ้นเคื่อนและพัฒนาไป ความมั่นคง และปลอดภัยไม่เพียงแค่ภัยสงครามเท่านั้น ที่ชุมชนในพื้นที่ชายแดนจะต้องเผชิญ แต่ภัยทางด้านความมั่นคงต่างๆ ก็อีกอ้ว่าเสี่ยงมาก ไม่ว่าจะเป็น โรคภัยไข้เจ็บด้านสาธารณสุข ภัยยาเสพติด และอาชญากรรมต่างๆ ด้วยความเป็นพื้นที่ป่าติดชายแดน กำลังเจ้าหน้าที่ไม่เพียงพอและยากต่อการเข้าไปตรวจสอบทันการณ์ เสถียรภาพทางสังคมจึงเป็นเสาหลักของชุมชนว่าจะยังคงรักษาวิถีชีวิตชุมชนให้มีความยั่งยืนมากแค่ไหน หน่วยงานความมั่นคงมีความพร้อมต่อการรับมือภัยฉุกเฉินก็ทำให้วิถีชีวิตชุมชนในพื้นที่ชายแดนมีความยั่งยืนสันติสุขมากขึ้น ด้วยสังคมสันติสุข คือสังคมที่มีความปรองดองสมานฉันท์ ปฏิบัติตนอยู่ในครรลองคลองธรรม และระเบียบบทกฎหมาย ตลอดจนถึงมีความเกื้อกูลและปฏิบัติต่อกันด้วยความเอื้อเฟื้อมีความสัมพันธ์กันดี บริหารจัดการความขัดแย้งในระดับต่างๆ ได้อย่างเหมาะสม บรรยายกาศทางสังคมของชุมชนในพื้นที่ชายแดนไม่มีความขัดแย้งรุนแรง ในด้านความคิดเห็น ความเชื่อ และการปฏิบัติต่อกันอย่างไม่เป็นธรรม กลไกทางสังคมมีการจัดการปัญหาอย่างมีส่วนร่วมบูรพาทัศน์เดียวกัน เสาหลักทั้ง 4 เป็นสิ่งที่คำยันพยุงให้วิถีชีวิตชุมชนมีความยั่งยืน คือสามารถที่จะดำเนินชีวิตตัวเองได้อย่างปกติสุข มีการทำมาหากินได้อย่างราบรื่น ไม่มีความหวาดระแวงด้านความปลอดภัย มีส่วนร่วมในกิจกรรมด้านศาสนา วัฒนธรรม และการเมืองในระบบประชาธิปไตย มีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันระหว่างชุมชนและชุมชนในประเทศเพื่อนบ้าน

ภาพรูปแบบการพัฒนาวิถีชีวิตชุมชนในพื้นที่ชายแดน

อภิปรายผล

1. ด้านความมั่นคง ผลกระทบทางการสู้รบทั้งระหว่างไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน ในที่นี่หมายถึง กัมพูชา ที่เคยมีปัญหามาก่อนหน้านี้มาอย่างยาวนาน และยังไม่มีแนวโน้ม ที่จะดีขึ้น ทำให้เกิดความเระแรงต่อ กัน ทั้งในระดับชุมชนและระบบผู้นำท้องถิ่น ที่ไม่ได้มีการสานสัมพันธ์กันอย่างดีพอ ส่วนหนึ่งเป็น เพราะต้องขึ้นอยู่กับรัฐบาลของแต่ละประเทศ ซึ่งจะมีนโยบายระหว่างประเทศที่แตกต่างกัน ทำให้ขาดการสนับสนุนระดับการสัมพันธ์เชิง ท้องถิ่นไป ซึ่งจะต้องได้รับความร่วมมือกันระหว่างรัฐและชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษา ของพลตรีศักดิ์ศิลป์ กลั่นเสนาะ, (พลตรีศักดิ์ศิลป์ กลั่นเสนาะ, 2550) ที่พบว่า 1.รูปแบบการ มีส่วนร่วมของประชาชนโดยทั่วไปในการรักษาความมั่นคงตามแนวชายแดนในพื้นที่รับผิดชอบ ของ กอ.รมน. ภาค 2 สอ.1 มีทั้งที่รัฐจัดตั้งขึ้นและชุมชนจัดตั้งขึ้นเอง ซึ่งมีหลากหลายรูปแบบ แตกต่างกันไป โดย กอ.รมน. ภาค 2 สอ.1 ได้สร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนตามหลักการ 5 ร่วม คือ ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมแก้ไข ร่วมตรวจสอบ และร่วมรับผิดชอบ ผ่านโครงการ ต่างๆ เช่น โครงการฝึกอบรมผู้นำเยาวชนชายแดน โครงการสร้างภูมิคุ้มกันตามแนวชายแดน และโครงการประสานการแก้ไขปัญหาความยากจนในหมู่บ้านตามแนวชายแดน (ชปจ.)

2. ด้านอาชีพของคนในชุมชน ชุมชนจังหวัดศรีสะเกษ สุรินทร์ บุรีรัมย์ ส่วนใหญ่ เป็นบ้านไร่ นาติดป่าชายแดน ผู้คนอาศัยอยู่กระจายจัดตระจายกัน ทำไร่ ทำนา แฝว่งป่า หาของป่าและค้าขายกับชายแดน แต่เมื่อเกิดเหตุการณ์ความไม่สงบตามตะเข็บชายแดน กองกำลังทหารไทย ได้ผลักดันคนกัมพูชากลับไป หรือส่งต่อก្នុងพักพิงผู้อพยพ ที่เป็นพื้นที่สี แดง โดยทหารได้จัดสรรง่ายๆ ให้เป็นที่อยู่อาศัย ที่ทำนา ที่ทำไร่ แหล่งน้ำให้เพียงพอต่อความ ต้องการของเด็กชุมชน เพื่อประกอบอาชีพ โดยมีอาชีพหลักคือ กสิกรรม ปลูกมากที่สุดคือ อ้อย มันสำปะหลัง ข้าว และยางพารา แต่ก็ประสบปัญหาเมื่อมีกับเกษตรกรทั่วไปคือ ราคา ผลผลิตต่ำ แต่ต้นทุนการผลิตสูงทำให้ผลผลิตที่ทำได้ไม่ได้แต่จะเท่าเดิม ขณะที่ต้นทุนและ ราคาขายส่วนทางกัน สร้างความเดือดร้อนให้กับชุมชนจนพ่อบ้านหรือลูกสาวลูกชาย จะต้อง ออกจากชุมชนไปทำงานต่างจังหวัด และในกรุงเทพฯ เพื่อส่งเงินมาจุนเจือส่วนต่างของราคา ผลผลิต และเป็นต้นทุนในการทำงานทำไร่ในฤดูกาลต่อไป สอดคล้องกับพันธุ์ ประเสริฐ พรรคเจริญ (พันธุ์ ประเสริฐ พรรคเจริญ, 2546) ได้ศึกษาเรื่อง ปัญหากัมพูชา กับการป้องกัน แนวชายแดนพื้นที่อีสานตอนล่าง พบว่า ราษฎรส่วนใหญ่ที่อยู่ในหมู่บ้านยุทธศาสตร์พัฒนา ยังมีรายได้ต่ำกว่ามาตรฐานที่กำหนด โดยเฉพาะราษฎรที่ยังด้อยกว่าอาชีพทางการเกษตรกรรมถึง แม้ว่าทางการจะได้เข้าไปช่วยพัฒนาทางด้านการส่งเสริมการเกษตรบ้างแล้ว เช่น ทางด้าน แหล่งน้ำเพื่อการเกษตร และการส่งเสริมการเพิ่มผลผลิตการเกษตร แต่ก็เป็นการช่วยเหลือ ได้ในระดับหนึ่ง ซึ่งยังไม่ครบทวงจรของความต้องการความช่วยเหลือของราษฎรในหมู่บ้าน

ยุทธศาสตร์พัฒนา เพราะราชภัฏรัตนโกสินทร์ไม่มีเงินทุนสำหรับการลงทุนขั้นพื้นฐานในการเกษตรกรรมต้องไปกู้เงินนายทุนท่องถินด้วยดอกเบี้ยที่สูง บางหมู่บ้านคิดดอกเบี้ยมากกว่าร้อยละ 50 ต่อปีขึ้นไป ทำให้โอกาสที่จะใช้หนี้หมัดมีน้อย มีแต่จะทวีเงินเป็นหนี้มากขึ้น และห่างไกลจากเป้าหมายที่วางไว้ของการอยู่ดีกินดีของหมู่บ้านยุทธศาสตร์พัฒนาออกไป

3. ด้านสิ่งแวดล้อมของคนในชุมชน วิถีชีวิตชุมชนส่วนใหญ่ อยู่กับธรรมชาติเป็นหลัก เพราะเป็นพื้นที่ห่างไกลอยู่แต่ชายแดนไทยกับพม่า บริเวณเทือกเขาพนมดงรักและเทือกเขาอุทยานแห่งชาติตาพระยา อันเป็นเทือกเขาที่เคยมีความอุดมสมบูรณ์มาแต่เก่าก่อน พลกรบทจากการสูربของฝั่งกัมพูชา มาตั้งแต่สมัยที่เขมรเกิดแบ่งแยกกันสูربกับคนกัมพูชา กันเอง เกิดเป็นสองครามกลางเมืองระหว่างคอมมิวนิสต์และประชาธิปไตย ในช่วงปี 2513-2525 เกิดศึกปะทะกันหลายครั้ง ตั้งแต่ศรีสะเกษา สุรินทร์ บุรีรัมย์ สร้างแก้วโดยเฉพาะบริเวณชุมชนบ้านบาระแน ไม่สามารถที่จะใช้ประโยชน์จากทรัพยากรป่าไม้ได้อย่างเต็มที่ แม้ยังถูกผลักดันออกนอกพื้นที่เมื่อเกิดการสูربกัน และปัจจุบันมีการใช้สารเคมี และการปลูกพืชเชิงเดียวด้วยปัจจัยทางเศรษฐกิจทำให้พันธุพืชท้องถิ่นได้สูญหายไป ซึ่งเกี่ยวข้องกับความมั่นคงทางอาหารของชุมชนด้วย ซึ่งมีความจำเป็นที่จะต้องได้รับการพัฒนาหรือดูแลให้มากยิ่งขึ้นโดยการมีส่วนร่วมระหว่างภาครัฐและชุมชน ดังเช่นงานวิจัยของ ปราณี โนนจันทร์ (ปราณี โนนจันทร์ และคณะ, 2551) ได้ทำการศึกษาวิถีชีวิต และความมั่นคงทางอาหาร: กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนบ้านปากบุ่งและชุมชนไกลเคียงในตำบลคันไร อำเภอสิรินธร จังหวัดอุบลราชธานี ซึ่งผลจากการศึกษาจึงได้ทราบถึงมูลค่าทางเศรษฐกิจ จากป่าอย่างมากหมายมหาศาลแล้ว ยังได้ส่งผลให้ชุมชนริมแม่น้ำมูลทราบว่า ทรัพยากรมีความสำคัญต่อวิถีชีวิตของผู้คนในชุมชนริมแม่น้ำอย่างมากมาย และในขณะเดียวกัน ได้มีจิตสำนึกที่จะร่วมกันทำหน้าที่อนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ เพราะทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชนริมแม่น้ำมูลที่ได้ให้ชาวบ้านได้เข้าไปพิ่งพิงนั้นล้วนแล้วเป็นทรัพยากรที่เป็นผลิตผลจากป่า เพราะป่าไม้เป็นแหล่งกำเนิดทรัพยากรประเภทต่างๆ ให้ชาวบ้านได้เข้าไปใช้ในการดำเนินวิถีชีวิตและอยู่ได้อย่างไม่เดือด ร้อนพอเมื่อถูกพิษอย่างไม่ขาดเหลืออะไร เพราะเหตุนี้เอง ชาวบ้านจึงได้พร้อมใจกันร้องขอความร่วมมือกันระหว่างชุมชนและเจ้าหน้าที่ป่าไม้ได้มาให้ความรู้เรื่องการอนุรักษ์ป่าไม้ ทรัพยากรที่มีในป่าและได้สร้างป่าไม้ที่มีในเขตพื้นที่หัวไร่ปลายนาของตัวเองให้เป็นแหล่งอนุรักษ์พันธุ์ไม้ และป่าไม้กูนกเข้าให้เป็นป่าชุมชนบ้านปากบุ่ง เพื่อให้ทรัพยากรประเภทต่างๆ ที่เกิดขึ้นในพื้นที่ให้ดำรงคงอยู่และเป็นแหล่งอาหารหล่อเลี้ยงชุมชนต่อไปมูลค่าเศรษฐกิจที่ชาวบ้านเข้าไปพิ่งพิงทรัพยากรด้านอาหารประเภทสัตว์น้ำนั้นเป็นมูลค่าที่มหาศาลมาก นั่นแสดงว่า ทรัพยากรสัตว์น้ำที่ยังคงมีอยู่ในลำแม่น้ำมูลก็ยังมีความมั่นคงในระดับหนึ่ง หากทรัพยากร

ด้านอาหารประเทปลามีจำนวนน้อยไป ແນ່ນອນທີ່ສຸດຄວາມມັນຄງທາງດ້ານອາຫາຣົກຈະໄມ່ມີໃນຊຸມໜີນີ້ອີກຕ່ອໄປ ຄຶງແມ່ວ່າໃນປັຈຸບັນນີ້ທັງພາກເລ່ານີ້ຍັງຄົມື່ຄວາມມັນຄງອູ່ແຕ່ກີ່ເພີ່ງພອ ຕ່ອຄວາມຕ້ອງການ ແລະໃນອາຄາຕະຈະເປັນອຍ່າງໄຮສ້າເຮົາໄມ່ມີການປຸລົງຈິຕຳສຳນິກໃໝ່ແກ່ເຢົາວໜີ້ທີ່ຈະເປັນຜູ້ໃໝ່ທັງພາກເລ່ານີ້ຕ່ອໄປ

4. ດ້ານປລອດກັຍຂອງຄົນໃນຊຸມໜີນີ້ທີ່ໝາຍແດນ 3 ຈັງວັດໝາຍແດນອີສານ ໃຕ້ ຄືອສະເກົາ ສຸຣິນທົ່ງ ບຸຮັມຍີ ມີລັກຊັນພື້ນທີ່ທາງງົມມີຕາຕົກທີ່ໄກລ໌ເຄີຍກັນກີ່ຈິງ ແຕ່ລັກຊັນຈຳເພາະຂອງແຕ່ລະພື້ນທີ່ມີຄວາມແຕກຕ່າງກັນມາກ ມີຜລໃຫ້ລັກຊັນຄວາມເສີຍຕ່ອງການປລອດກັຍໃນຈິວິດແລະທັງພົນຂອງປະຊາບທີ່ອາສີຍອູ່ໃນ 3 ຈັງວັດນີ້ມີຄວາມແຕກຕ່າງກັນ ແຕ່ເກັນຫຼົກຄ່າ ຄວາມເສີຍຍັງສູງອູ່ ຄືອມີຄວາມປລອດກັຍນ້ອຍທາກມີການສູ່ຮັບ ຜົ່ງມີແນວໂນັ້ນທີ່ອາຈະເກີດຂຶ້ນອີກ ເພົ່າປະຈັບປັບເປັນປະເດືອນສຳຄັນຄືອຍັງມີຈຸດທີ່ເປັນຂຶ້ນພົມພາຫຼາຍແໜ່ງ ໂດຍເຂົາພາະ ອີ່າງຍິ່ງໃນຈັງວັດສະເກົາ ທີ່ຍັງມີການຕຽງກຳລັງຕໍ່ມາຈົດການຈົດການແດນໄວ້ ແມ່ມີຂົ້ອກລົງໃນ ກາຮ່າຍດູຍິງແລະມີຕັກລາງເຂົ້າມາກັນຮະຫວ່າງທາຮໄທຢັກກັມພູ່າຕ່າງໆແຕ່ລັກຊັນອູ່ທີ່ຄົນຮັບອາລຂອງແຕ່ລະຍຸກສົມຍົມາກວ່າ ທີ່ຈະດຳເນີນໂຍບາຍໃນເຮື່ອງເຫຼົ່ານີ້ຍ່າງໄຮທີ່ສຸດ ເຊັ່ນຫຼັງຈາກທີ່ຮັບອາລຂອງນາຍອວິສິທີ່ ເວັບພະຍາຍາມ ແລ້ວ ກາຮ່າຍດູກົງຕິລົງ ເມື່ອຄົງສົມຍົມ ນາຍກົງຍິ່ງລັກຊັນ ທີ່ນີ້ຈະມີຄວາມປລອດກັຍນ້ອຍໃຫ້ກົດມີກັນຂຶ້ນ ແຕ່ອິ່າງໄຮກ້ຕາມການເປີ່ຍິນຮັບອາລກົມື່ຜລກະທບຕ່ອງກົດມີວິທີ່ຈິວິດຊຸມໜີນີ້ທີ່ໝາຍແດນມາກ່ອນກັນ ເພົ່າປະຈັບປັບເປັນໂຍບາຍແລະຄວາມເຂັ້ມງວດແຕກຕ່າງກັນໄປ ສອດຄລົ້ອງກັບພລຕີລ້ວນ ຜູວ່າງ (ສັກຄມ ຈັນທຣຣົມ, 2548: 69) ໄດ້ສຶກຂາເກີ່ວກບູຖາສາສົກສົງພັນພື້ນທີ່ໝາຍແດນເພື່ອ ຄວາມມັນຄົງຂອງກະທຽບກາລາໂທມ ເພື່ອກຳນົດແນວທາງໄປສູ່ການພັນພື້ນທີ່ແບບຍ້ັງຍືນ ຈົນເກີດ ຄວາມຮູ້ສຶກຫວັງແໜ່ນດິນທີ່ອູ່ຂອງຕົນມີຄວາມສຳນິກໃນຄວາມເປັນຄົນໄທ ພາກສຶກຂາພບວ່າ ພື້ນທີ່ ແລ້ວ ດ້ານຂາດຄວາມເອາໄຈໃສ່ດູແລ່ຍ່າງຈິງຈັນມາຕັ້ງແຕ່ອິດິຕ ມີປັບປຸງໃນດ້ານການບຣີຫາຮັດການ ອີ່າງເປັນເອກພາພ ສ່ວນຜລໃຫ້ປັບປຸງຫາຍາແດນຍາຍຄວາມຮູນແຮງອົກໄປ ແລະເປັນຊ່ອງທາງຂອງ ປັບປຸງຈາກປະເທດເພື່ອນບ້ານ ກະຈາຍລືກເຂົ້າມາໃນປະເທດ ທຳໃຫ້ຍາກຕ່ອງການແກ້ປັບປຸງໂດຍ ເຂົາພາະກາຮ່າຍຫຼັງຈາກນີ້ເຂົ້າເມື່ອງ ກາຮ່າຍເສີມພົມພົມ ປັບປຸງໂຄຕິດຕ່ອງຮ້າຍແຮງ ສັກຍາພາບຂອງຄົນຕາມ ຊຸມໜີນີ້ທີ່ມີຄວາມມັນຄົງ ຍັງຂາດຈົດສຳນິກດ້ານຄວາມມັນຄົງ ຍັງມອງເຫັນຜລປະໂຍ່ນຮະຍະສັ້ນທີ່ເປັນ ເຄື່ອງລ່ວ່າໃຈ ຂາດກາມມີສ່ວນຮ່ວມໃນການປົ້ນກັນແລະແກ້ໄຂປັບປຸງຫາຕ່າງໆ ທຳໃຫ້ເກີດເຫຼຸກການນີ້ໄໝສົງ ເຮີຍບ້າຍ ຊຸມໜີນີ້ທີ່ມີຄວາມເຂັ້ມແຂ້ງ ຊຸມໜີນີ້ທີ່ມີຄວາມມັນຄົງ ຂາດການປົ້ນກັນແລະແກ້ໄຂປັບປຸງຫາຕ່າງໆ ທຳໃຫ້ເກີດເຫຼຸກການນີ້ໄໝສົງ ດັ່ງເດີມອູ່ທ່າງໄກຈາກຈຳນາຈົກສົງ ຂາດໂກາສໃນການເຮື່ອງຮູ້ປັບຕົວແລະເປີ່ຍິນແປລັງສັມຜັກກົດ ກາຍນອກນ້ອຍອູ່ກ່າຍໄດ້ອິທີພລຈຳນາຈມືດ ຂາດຄວາມປລອດກັຍໃນຈິວິດແລະທັງພົນຂອງປະເທດ ຕ້ອງອພຍພໂຍກຍ້າຍຄືນຮູ້ານໂດຍເຫຼຸກຜລຂອງຮູ້ ຂາດການພັນພົມຮ່ວມມື່ອໃນບຣີເວນໄທ-ກັບປະເທດ ເພື່ອນບ້ານ ທີ່ມີເປັນຮະຍະເວລາຍາວນານ ຈົນຍາກທີ່ຈະທຳຄວາມເຂົ້າໃຈກັນໄດ້ຈ່າຍໆ ຄວາມແຕກຕ່າງ

ของวิชีชีวิตคนสองฝ่ายที่ยากจะแยกออกจากกัน

2. แนวทางการพัฒนาชุมชนในพื้นที่ชายแดน ด้วย 3 ฐานสำคัญ กระบวนการทางการศึกษา พropheตศาสนา วัฒนธรรม และ 4 เสาหลักทรัพยากรธรรมชาติ เศรษฐกิจชุมชน ความมั่นคงและปลอดภัย สังคมสันติสุขโดยภาครัฐ เอกชนและประชาชน ใช้กระบวนการมีส่วนร่วมและกระบวนการทางประชาริปไตยที่มีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อบต.) และหน่วยงานราชการในพื้นที่เป็นแกนหลักในการขับเคลื่อนงานพัฒนา ด้วยระบบการบริหารจัดการภาครัฐและเอกชน ที่ใช้นโยบายห้องถิ่นผ่านนโยบายของรัฐบาล ซึ่งพระพุทธศาสนา ประสงค์สามารถมีส่วนในการพัฒนาชุมชนให้มีความยั่งยืนได้ โดยมีบทบาทต่อการพัฒนาสังคมด้านจิตใจ คือให้การอบรมสั่งสอนและดำรงรักษาวัฒนธรรมประเพณีค่านิยมอันดีของชุมชนไว้ และด้านวัฒนธรรม ที่สามารถระดมทรัพยากรด้านต่างๆ มาช่วยเสริม ดังที่อัตรชัย ไชโยรา (อัตรชัย ไชโยรา, 2549) ศุภชัย สุวรรณสุทธิ์ (ศุภชัย สุวรรณสุทธิ์, 2538) ที่พบว่า ในพระพุทธศาสนาจะมีคำสอนที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ทั้งในระดับ “ปัจเจกบุคคล” และในระดับ “สังคม” เพื่อเพิ่มศักยภาพและความสงบสุขให้เกิดขึ้นแก่ส่วนรวม ทั้งในด้านวัฒนธรรมและจิตใจเป็นที่น่าประหลาดใจเป็นอย่างยิ่งว่า “พุทธธรรม” ที่เป็นคำสอนของพระพุทธเจ้านั้นกว้างขวางและลึกซึ้งครอบคลุมประเด็นต่างๆ ของการพัฒนาประเทศไม่ใช่แค่เป็นด้านเศรษฐกิจ การเมือง สังคม และสิ่งแวดล้อม ซึ่งนับเป็นพระปริชาญาณของพระองค์และเป็นความโชคดีของชาวพุทธเป็นอย่างสูง ถ้าหากได้มีการเห็นคุณค่า และเห็นความสำคัญของพุทธภูมิปัญญา และปัญญา เสี่ยมศักดิ์ (ปัญญา เสี่ยมศักดิ์, 2539) พบว่า ในพื้นที่นั้นมีปัญหาและความต้องการพօสรุปได้ดังนี้ ในด้านการศึกษา คือเรื่องไม่มีค่าเล่าเรียนของบุตรหลานในครอบครัวมากที่สุด รองลงมาได้แก่ปัญหาความไม่เพียงพอของทุนการศึกษาและอุปกรณ์การเรียน ประชาชนขอให้มีการเพิ่มจำนวนทุนการศึกษา เพิ่มการอบรมให้ความรู้แก่ชาวบ้านให้มากขึ้นและให้มีการส่งเสริมการศึกษาสายอาชีพ ด้านสาธารณสุข ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของผลตัวรี รัชชัย สมุทรสาคร (รัชชัย สมุทรสาคร 2549) และพันเอกณรงค์ฤทธิ์ วิจิตร (ณรงค์ฤทธิ์ วิจิตร, 2548: บทคัดย่อ) ที่พบว่า หากประชาชนในพื้นที่ไม่ให้ความร่วมมือหรือเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาในพื้นที่ของตนเองรวมทั้งเมื่อดำเนินการแล้วจะต้องมีความต่อเนื่องและยั่งยืน ดังนั้นจึงจำเป็นที่จะต้องมีแผนงาน/โครงการในการดำเนินงานในเรื่องการจัดระบบป้องกันเพื่อจัดระบบเบี่ยงพื้นที่ชายแดนของพื้นที่เป็นประจำทุกปี

ข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัยเรื่องการศึกษาการพัฒนาวิถีชีวิตชุมชนในพื้นที่ชายแดน เพื่อความยั่งยืนของชุมชน ศึกษารณี 3 จังหวัดชายแดนอีสานใต้ ผู้วิจัยขอเสนอแนะ ดังนี้

1) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรนำโมเดลการพัฒนาวิถีชีวิตชุมชนชายแดนอย่างยั่งยืน นำไปสู่การปฏิบัติเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งให้ชุมชน และให้ชุมชนได้เรียนรู้ และเกิดความตระหนักรู้ในคุณค่าของความยั่งยืนของวิถีชีวิตชุมชนอย่างถ่องแท้

2) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรดำเนินนโยบายที่ชุมชนมีส่วนร่วม และดำเนินการไปโดยปร่องไส มุ่งประโยชน์ของชุมชนและความมั่นคงของชาติเป็นหลัก

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรศึกษาจุดเดี่ยงที่อาจจะมีผลกระทบต่อวิถีชีวิตชุมชนในพื้นที่ชายแดนไทย กัมพูชา

2) ควรศึกษาแนวทางการสร้างความมั่นคงของวิถีชีวิตชุมชนในพื้นที่ชายแดนด้านต่างๆ เช่น ทุตชุมชน พระธรรมทุตออาเซียน เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

ฉัตรชัย ไซโภรา, (2549). บทบาทพระสงฆ์กับการพัฒนา: กรณีศึกษา หลวงปู่เครื่อง สุกุโท วัดสารกำแพงใหญ่ อำเภออุทุมพรพิสัย จังหวัดศรีสะเกษ. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตร์ มหาบัณฑิต สาขาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา. ศรีสะเกษ: มหาวิทยาลัยราชภัฏ ศรีสะเกษ.

ณรงค์ฤทธิ์ วิจิตร, (2549). พันเอก, ความคิดเห็นของวิทยากรต่อการใช้เป็นกลยุทธ์ในการสร้างกำแพงชุมชนชายแดน: ศึกษาเฉพาะกรณี กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในภาค 2 ส่วนแยก 2 ภาคนิพนธ์ศิลปศาสตร์รัฐมนตรี(พัฒนาสังคม). กรุงเทพฯ: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

รวิชชัย สมุทรสาคร.พลตรี, (2549). แนวทางการจัดระเบียบพื้นที่ชายแดนตามยุทธศาสตร์ความมั่นคงชายแดน กรณีศึกษาตำบลด่าน อำเภอกาบเชิง จังหวัดสุรินทร์, เอกสารการวิจัย ส่วนบุคคล ลักษณะวิชา ยุทธศาสตร์. กรุงเทพฯ: วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร.

- ปราณี โนนจันทร์ และคณะ, (2551). วิถีชีวิตและความมั่นคงทางอาหาร: กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนบ้านปากบุ่งและชุมชนใกล้เคียงในตำบลคันไร์ อำเภอสูรินทร์ จังหวัดอุบลราชธานี, รายงานการวิจัย, กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย(สกอ.).
- ปิยนาภู เสี่ยymศักดิ์, (2539). แนวทางการจัดบริการสังคมแก่ราษฎรตามแนวชายแดนไทย – กัมพูชา ศึกษาเฉพาะกรณี: ตำบลตาเมียง กิ่งอำเภอพนมดงรัก จังหวัดสุรินทร์. วิทยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต, คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ (กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์).
- ผลตรีศักดิ์ศิลป์ กลั่นเสนาะ, (2550). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการรักษาความมั่นคงตามแนวชายแดนไทย–ลาว: ศึกษากรณีชายแดนภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน (จังหวัดเลย, หนองคาย, นครพนมและมุกดาหาร). เอกสารวิจัยส่วนบุคคล. กรุงเทพฯ: วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร.
- พันตรีประเสริฐ พรรคเจริญ. (2546). เรื่อง ปัญหาภัยมุขกับการป้องกันแนวชายแดนพื้นที่อีสานตอนล่าง เอกสารวิจัยส่วนบุคคลลักษณะวิชาการทหาร, กรุงเทพฯ: วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร.
- รัตพงษ์ สอนสุภาพ. (2555). รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ บ่อนพันตามแนวชายแดนผลกระทบและแนวทางการจัดการ. โครงการศึกษาสถานการณ์พฤติกรรมและผลกระทบการพนันในประเทศไทย. (กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.).
- วสันซัย กาภแก้ว, (2555). รายงานการวิจัยวิถีชีวิตชุมชนระหว่างประเทศ ไทย กัมพูชา และลาว, สุรินทร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์.
- ศุภชัย สุวรรณสุทธิ, (2538). ภูมิปัญญาพุทธกับแนวทางใหม่ในการพัฒนาประเทศไทย. ภาคนิพนธ์พัฒนบริหารศาสตร์มหาบัณฑิต (พัฒนาสังคม), กรุงเทพฯ: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- สังคม จันทรธรรม, (2548). แนวทางการจัดตั้งหมู่บ้านยามชายแดนอันเนื่องมาจากพระราชดำริ เพื่อความมั่นคงของชาติ กรณีศึกษาบ้านปากคง หมู่ที่ 12 ตำบลนาบูป้อม อำเภอปาก mage จังหวัดแม่ฮ่องสอน. เอกสารวิจัยส่วนบุคคล ลักษณะวิชาชีวุทธศาสตร์. กรุงเทพฯ: วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร, 2548).
- Landmine & Cluster Monition. รายงานการติดตามตรวจสอบสถานการณ์ที่น่าเปิดໃในประเทศไทย ประจำปี 2546. (ออนไลน์) สืบค้นเมื่อวันที่ 10 มกราคม 2559 จาก <http://archives.themonitor.org/index.php/publications/display?url=lm/2003/thailand.th.html>